

Про задачу Колмогорова на класах абсолютно монотонних функцій, кратно монотонних функцій, та її зв'язок з проблемою моментів Маркова

В. Ф. Бабенко, Ю. В. Бабенко, О. В. Коваленко

1 Постановка задачі

Для $r \in \mathbb{N}$ покладемо $L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-) := L_{\infty}(\mathbb{R}_-) \cap L_{\infty}^r(\mathbb{R}_-)$, $\|\cdot\| := \|\cdot\|_{L_{\infty}(\mathbb{R}_-)}$. Ми розглядаємо задачу Колмогорова у наступній постановці.

Задача 1 (Задача Колмогорова) *Нехай задано клас функцій $X \subset L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-)$ і довільна система d цілих чисел $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$. Знайти необхідні та достатні умови на систему додатних чисел $M_{k_1}, M_{k_2}, \dots, M_{k_d}$ для того, щоб гарантувати існування функції $x \in X$ такої, що*

$$\|x^{(k_i)}\| = M_{k_i}, \quad i = 1, \dots, d.$$

Для $d \in \mathbb{N}$ і цілих чисел $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$ покладемо $\mathbf{k} := (k_1, \dots, k_d)$, $M_{\mathbf{k}} := \{M_{k_1}, \dots, M_{k_d}\}$.

Для функції $x \in X$ покладемо

$$M_{\mathbf{k}}(x) := (M_{k_1}(x), \dots, M_{k_d}(x)),$$

де

$$M_{k_i}(x) = \|x^{(k_i)}\|, \quad i = 1, \dots, d.$$

Означення 1 *Будемо називати набір чисел $M_{\mathbf{k}}$ допустимим для класу $X \subset L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-)$, якщо існує функція $x \in X$ така, що $\|x^{(k_i)}\| = M_{k_i}$, $i = 1, 2, \dots, d$ (або більш коротко $M_{\mathbf{k}}(x) = M_{\mathbf{k}}$).*

Множину всіх ненульових допустимих наборів $M_{\mathbf{k}}$ ми будемо позначати через $A_{\mathbf{k}}(X)$.

В наведених позначеннях задачу Колмогорова можна сформулювати наступним чином.

Для заданого класу функцій $X \subset L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-)$ і довільної системи d цілих чисел $\mathbf{k}$ охарактеризувати множину $A_{\mathbf{k}}(X)$.

Ми також розглядаємо задачу Колмогорова в дещо іншому формулюванні.

Задача 2 (Задача Колмогорова (альтернативне формулювання)) *Для класу функцій*

$$X \subset L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-)$$

і довільної системи d цілих чисел $\mathbf{k}$ знайти "мінімальну" множину $F_{\mathbf{k}}(X) \subset X$ таку, що

$$A_{\mathbf{k}}(X) = \{M_{\mathbf{k}}(x) : x \in F_{\mathbf{k}}(X)\}.$$

Історію питання та огляд відомих результатів можна знайти в статті [1].

2 Допоміжні результати

В цьому пункті ми наведемо необхідні нам у подальшому означення та результати, пов'язані з розв'язком проблеми моментів Маркова. Класичні результати у цій проблематиці можна знайти у монографіях [3–5].

Означення та результати, які містяться в даному пункті, сформульовані у термінах і формулювання близьких до тих, що використовуються у монографії [5], глави 2 та 5.

Означення 2 Система функцій $u_1, \dots, u_n$ називається чебишовською на $[0, \infty)$, якщо функції $u_1, \dots, u_n$ неперервні на $[0, \infty)$ і

$$\det [\|u_i(t_j)\|_{i,j=1}^n] > 0$$

при довільному виборі точок $0 \leq t_1 < \dots < t_n < \infty$.

Задача 3 (Проблема моментів Маркова) Нехай задано чебишовську на $[0, \infty)$ систему функцій $u_1, \dots, u_n$. Знайти необхідні та достатні умови на набір чисел $\mathbf{c} = (c_1, \dots, c_n) \in \mathbb{R}^n$, для того, щоб гарантувати існування функції σ з множини $\mathcal{D}$ невід'ємних неспадних функцій обмеженої варіації, такої, що

$$c_k = \int_0^\infty u_k(t) d\sigma(t), \quad k = 1, \dots, n. \quad (1)$$

Зауваження 1 У формулюванні задачі вище розглядаються тільки ті функції $\sigma \in \mathcal{D}$, для яких інтеграли в (1) є абсолютно збіжними.

Означення 3 Позначимо через

$$\mathcal{M}_n = \mathcal{M}(u_1, \dots, u_n)$$

множину всіх точок $(c_1, \dots, c_n) \in \mathbb{R}^n$, для яких існує функція $\sigma \in \mathcal{D}$ така, що виконуються рівності (1).

Справедлива наступна теорема.

Теорема 1 Нехай на $[0, \infty)$ задано систему неперервних функцій $\{u_k\}_{k=1}^n$ (не обов'язково чебишовську). Тоді моментний простір $\mathcal{M}(u_1, \dots, u_n)$ співпадає з опуклим конусом, натягнутим на підмножину

$$\mathcal{C}_n = \mathcal{C}(u_1, \dots, u_n) := \{(u_1(t), \dots, u_n(t)), t \in [0, \infty)\}$$

моментного простору $\mathcal{M}(u_1, \dots, u_n)$, що породжується точковими мірами.

З теореми 1 і теореми Каратеодорі слідує, що кожна точка з множини $\mathcal{M}(u_1, \dots, u_n)$ може бути представлена у вигляді лінійної комбінації не більше ніж $n + 1$ точок кривої $\mathcal{C}(u_1, \dots, u_n)$.

Таким чином, довільну точку $\mathbf{c} \in \mathcal{M}_n$ можна представити у вигляді

$$\mathbf{c} = \sum_{k=1}^m a_k u(t_k), \quad m \leq n + 1, \quad (2)$$

де $0 \leq t_1 < \dots < t_m$, $a_k > 0$, $k = 1, \dots, m$ і $u(t) := (u_1(t), u_2(t), \dots, u_n(t))$.

Означення 4 Числа t_k , $k = 1, \dots, m$ з рівності (2) ми будемо називати коренями представлення (2).

Зауваження 2 У випадку, коли система функцій $\{u_k\}_{k=1}^n$ задовольняє деяким додатковим умовам, представлення (2) може містити і менше ніж $n + 1$ точку. Достатніми для цього умовами є наступні:

1. Системи функцій $\{u_k\}_{k=1}^n$ і $\{u_k\}_{k=1}^{n-1}$ є чебишовськими на $[0, \infty)$.
2. Існує поліном $u(t) = \sum_{k=1}^n a_k u_k(t)$, що задовольняє умовам $u(t) > 0$, $t \in [0, \infty)$ і $\lim_{t \rightarrow \infty} u(t) > 0$.
3. $\lim_{t \rightarrow \infty} \frac{u_k(t)}{u_n(t)} = 0$, $k = 1, \dots, n - 1$.

Нам знадобиться наступне означення.

Означення 5 Індексом $I(\mathbf{c})$ точки $\mathbf{c} \in \mathcal{M}_n$ ми будемо називати мінімальну кількість точок з $\mathcal{C}_n$, які можуть представити $\mathbf{c}$ як опуклу комбінацію. При цьому точки $(u_1(t), \dots, u_n(t))$ з $t > 0$ рахуються за одиницю, а з $t = 0$ — за половину.

Якщо функції $u_1, \dots, u_n$ задовольняють умовам з зауваження 2, то справедливі наступні теореми.

Теорема 2 Ненульовий вектор $\mathbf{c}$ належить границі $\partial \mathcal{M}_n \cap \mathcal{M}_n$ моментного простору $\mathcal{M}_n$ тоді і тільки тоді, коли $I(\mathbf{c}) < \frac{n}{2}$.

Теорема 3 Нехай $\mathbf{c} \in \text{int } \mathcal{M}_n$. Тоді існує представлення $\mathbf{c}$ індексу $\frac{n}{2}$.

Теорема 4 Нехай $\mathbf{c} \in \text{int } \mathcal{M}_n$. Тоді для всіх $t^* > 0$ існує представлення вектора $\mathbf{c}$ індексу $\frac{n+1}{2}$, коренем якого є число t^* .

Зауваження 3 Нехай задано $d \in \mathbb{N}$ і цілі числа $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d$. У подальшому ми будемо розглядати тільки системи функцій $\{u_i\}_{i=1}^d$ наступного вигляду: $u_i(t) = t^{k_i}$, $i = 1, \dots, d$. У випадку $k_1 = 0$ такі системи задовольняють умовам з зауваження 2, а отже для них справедливі теореми 2, 3 і 4.

Доведення справедливості умови 1 зауваження 2 для системи $\{t^{k_i}\}_{i=1}^d$ у випадку $k_1 = 0$ міститься у [5, гл. 1 §3], дві інші умови виконуються очевидним чином.

3 Клас абсолютно монотонних на $\mathbb{R}_-$ функцій

Означення 6 Нескінченно диференційовну на $\mathbb{R}_-$ функцію будемо називати абсолютно монотонною, якщо вона і всі її похідні невід’ємні на $\mathbb{R}_-$. Через $AM(\mathbb{R}_-)$ ми будемо позначати клас абсолютно монотонних на $\mathbb{R}_-$ функцій.

Справедливе наступне інтегральне представлення абсолютно монотонних функцій, що було доведено Берштейном [2].

Теорема 5 Функція $x(t)$ є абсолютно монотонною тоді і тільки тоді, коли її можна представити за допомогою інтегрального представлення

$$x(t) = \int_0^\infty e^{tu} d\beta(u), \quad t \in \mathbb{R}_-, \quad (3)$$

де $\beta(u)$ — неспадна обмежена функція.

Відмітимо, що, в силу означення, рівномірні норми абсолютно монотонної на $\mathbb{R}_-$ функції $x(t)$ та її похідних досягаються у точці нуль. В силу інтегрального представлення (3) це означає, що для $k = 0, 1, \dots$

$$\|x^{(k)}\| = x^{(k)}(0) = \int_0^\infty u^k d\beta(u).$$

Таким чином, справедлива наступна теорема, яка показує зв’язок розв’язку задачі Колмогорова на класі абсолютно монотонних функцій і проблеми моментів Маркова.

Теорема 6 Нехай задано $d \in \mathbb{N}$, $\mathbf{k} = (0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d)$. Тоді множина $A_{\mathbf{k}}(AM(\mathbb{R}_-))$ допустимих для класу $AM(\mathbb{R}_-)$ наборів співпадає з моментним простором $\mathcal{M}(t^{k_1}, \dots, t^{k_d})$.

Відмітимо, що точкова міра β , яка зосереджена у точці $a > 0$ породжує абсолютно монотонну функцію e^{at} . Нам буде зручно розглядати абсолютно монотонні функції $e^{\frac{t}{a}}$, що породжується точковими мірами в точках a^{-1} , $a > 0$.

Означення 7 *Функцію*

$$\phi(AM(\mathbb{R}_-), \mathbf{a}, \lambda; t) := \sum_{s=1}^m \lambda_s a_s^r e^{a_s^{-1}t},$$

де $\lambda_s, a_s > 0$, $s = 1, \dots, m$, $\lambda = (\lambda_1, \dots, \lambda_m)$, $\mathbf{a} = (a_1, \dots, a_m)$ ми будемо називати $AM(\mathbb{R}_-)$ – ідеальним сплайном порядку $r \in \mathbb{N}$ з m вузлами $-a_1, \dots, -a_m$.

Якщо $\phi(t) - AM(\mathbb{R}_-)$ – ідеальний сплайн з m вузлами і $C > 0$, то функцію $C + \phi(t)$ ми будемо називати $AM(\mathbb{R}_-)$ – ідеальним сплайном з $m + \frac{1}{2}$ вузлами.

4 Клас кратно монотонним за Вільямсоном функцій

Через $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ позначимо клас функцій $x \in L_{\infty, \infty}^r(\mathbb{R}_-)$ таких, що для $k = 0, \dots, r-1$ похідні $x^{(k)}$ є неспадними та опуклими (див. [6]).

Вільямсон [6] довів наступну теорему.

Теорема 7 $y(t) \in L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ тоді і тільки тоді, коли

$$y(t) = \frac{1}{r!} \int_0^\infty [(1+ut)_+]^r d\beta(u), \quad t \in \mathbb{R}_-, \quad (4)$$

де $\beta(u)$ – неспадна обмежена функція.

Відмітимо, що точкова міра $\beta(t)$, що зосереджена у точці a , $a > 0$ дає функцію $\frac{1}{r!}(1+at)_+^r$. Нам буде зручно розглядати функцію $\frac{1}{a^r r!}(a+t)_+^r$, що породжується точковою мірою у точці $\frac{1}{a}$.

Означення 8 *Функцію*

$$\phi(L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-), \mathbf{a}, \lambda; t) := \frac{1}{r!} \sum_{s=1}^m \lambda_s (a_s + t)_+^r,$$

де $\lambda_s, a_s > 0$, $s = 1, \dots, m$, $\lambda = (\lambda_1, \dots, \lambda_m)$, $\mathbf{a} = (a_1, \dots, a_m)$ ми будемо називати $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ – ідеальним сплайном порядку $r \in \mathbb{N}$ з m вузлами $-a_1, \dots, -a_m$.

Якщо $\phi(t) - L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ – ідеальний сплайн з m вузлами і $C > 0$, то функцію $C + \phi(t)$ ми будемо називати $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ – ідеальним сплайном з $m + \frac{1}{2}$ вузлами.

5 Зв'язок між класами $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ і $AM(\mathbb{R}_-)$

Для чисел $a_1, \dots, a_d$ через $\text{diag}(a_1, \dots, a_d)$ позначимо квадратну діагональну матрицю порядку d з числами $a_1, \dots, a_d$ на головній діагоналі. Для даного вектора $\mathbf{c} \in \mathbb{R}^d$ позначимо через $\text{diag}(a_1, \dots, a_d) \mathbf{c}$ результат множення матриці $\text{diag}(a_1, \dots, a_d)$ на вектор-стовпець $\mathbf{c}$. Для множини $A \subset \mathbb{R}^d$ покладемо

$$\text{diag}(a_1, \dots, a_d) A := \{\text{diag}(a_1, \dots, a_d) \mathbf{c} : \mathbf{c} \in A\}.$$

Враховуючи представлення (3), (4) і той факт, що усі норми похідних порядків $k_1, \dots, k_d$ у функцій з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ і $AM(\mathbb{R}_-)$ досягаються в точці нуль, ми отримуємо наступну теорему.

Теорема 8 *Нехай задано цілі числа $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$. Тоді*

$$A_{\mathbf{k}}(AM(\mathbb{R}_-)) = \text{diag}((r-k_1)!, \dots, (r-k_d)!) A_{\mathbf{k}}(L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)).$$

Зауваження 4 *Нехай задано вектори $\mathbf{a}, \lambda$ додатних чисел. Тоді*

$$M_{\mathbf{k}}(\phi(AM(\mathbb{R}_-), \mathbf{a}, \lambda; t)) = \text{diag}((r-k_1)!, \dots, (r-k_d)!) M_{\mathbf{k}}(\phi(L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-), \mathbf{a}, \lambda; t)).$$

6 Деякі властивості ідеальних сплайнів

Наступна лема встановлює деякі екстремальні властивості введених сплайнів.

Лема 1 Нехай $x \in L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$, $0 \leq k_0 < k_1 < \dots < k_d = r$. Нехай $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з не більш ніж $\lceil \frac{d}{2} \rceil$ вузлами такий, що $\|\phi^{(k_i)}\| = \|x^{(k_i)}\|$, $i = 1, \dots, 2 \cdot \lceil \frac{d}{2} \rceil$. Тоді

$$\|\phi^{(k_0)}\| \leq \|x^{(k_0)}\|. \quad (5)$$

У випадку непарного d має місце нерівність

$$\|\phi^{(r)}\| \leq \|x^{(r)}\|. \quad (6)$$

Якщо в нерівності (5) має місце рівність, d – непарне і в (6) має місце рівність, або сплайн ϕ має менше ніж $\lceil \frac{d}{2} \rceil$ вузлів, то $x^{(k_1)} \equiv \phi^{(k_1)}$.

Доведення. Нехай d парне. Тоді $2 \cdot \lceil \frac{d}{2} \rceil = d$. Припустимо супротивне, нехай $x^{(k_0)} \neq \phi^{(k_0)}$ і $\|x^{(k_0)}\| \leq \|\phi^{(k_0)}\|$. Покладемо $\Delta(t) := x(t) - \phi(t)$. Для того, щоб отримати суперечність, ми будемо рахувати число змін знаку різниці $\Delta(t)$ та її похідних.

Перш за все відмітимо, що в силу означення сплайнів ϕ , маємо $\phi^{(k_0)}(-a_1) = 0$ (де $-a_1$ – самий лівий вузол сплайна ϕ). Крім того, $x^{(k_0)}(-a_1) \geq 0$, і отже ми отримуємо, що $\Delta^{(k_0)}(-a_1) \geq 0$. В силу припущення

$$\Delta^{(k_0)}(0) = x^{(k_0)}(0) - \phi^{(k_0)}(0) = \|x^{(k_0)}\| - \|\phi^{(k_0)}\| \leq 0.$$

Тоді існує точка $t_{k_0+1}^1 \in (-a_1, 0)$ така, що $\Delta^{(k_0+1)}(t_{k_0+1}^1) < 0$. Крім того, $\Delta^{(k_0+1)}(-a_1) \geq 0$. Тому існує точка $t_{k_0+2}^1 \in (-a_1, 0)$ така, що $\Delta^{(k_0+2)}(t_{k_0+2}^1) < 0$. Повторюючи аналогічні міркування ми отримаємо, що існує точка $t_{k_1}^1 \in (-a_1, 0)$ така, що $\Delta^{(k_1)}(t_{k_1}^1) < 0$. Крім того, $\Delta^{(k_1)}(-a_1) \geq 0$ і $\Delta^{(k_1)}(0) = 0$ за умовою леми. Таким чином, існують точки $-a_1 < t_{k_1+1}^1 < t_{k_1+1}^2 < 0$ такі, що $\Delta^{(k_1+1)}(t_{k_1+1}^1) < 0$ і $\Delta^{(k_1+1)}(t_{k_1+1}^2) > 0$. Такий розподіл знаків збережеться до рівня k_2 де, враховуючи умову $\|x^{(k_2)}\| = \|\phi^{(k_2)}\|$ і той факт, що $\Delta^{(k_2)}(-a_1) \geq 0$, ми отримаємо існування точок $-a_1 < t_{k_2+1}^1 < t_{k_2+1}^2 < t_{k_2+1}^3 < 0$ таких, що $\Delta^{(k_2+1)}(t_{k_2+1}^1) < 0$, $\Delta^{(k_2+1)}(t_{k_2+1}^2) > 0$, і $\Delta^{(k_2+1)}(t_{k_2+1}^3) < 0$. Продовжуючи аналогічно, ми отримаємо, що існують точки $-a_1 < t_{k_{d-1}+1}^1 < \dots < t_{k_{d-1}+1}^d < 0$ такі, що $(-1)^i \Delta^{(k_{d-1}+1)}(t_{k_{d-1}+1}^i) > 0$, $i = 1, \dots, d$, і так далі, до рівня $r - 1$.

На рівні $r - 1$ -ї похідної існують точки $-a_1 < t_{r-1}^1 < \dots < t_{r-1}^d < 0$ такі, що $(-1)^i \Delta^{(r-1)}(t_{r-1}^i) > 0$, $i = 1, 2, \dots, d$. Крім того, $\Delta^{(r-1)}(-a_1) \geq 0$.

Тоді на інтервалі $(-a_1, t_{r-1}^1)$ існує множина S_0 додатної міри така, що $\Delta^{(r)}(t) < 0$ для всіх $t \in S_0$. Крім того, для всіх $i = 1, \dots, d - 1$ на інтервалі $(t_{r-1}^i, t_{r-1}^{i+1})$ існують множини $S_i \subseteq (t_{r-1}^i, t_{r-1}^{i+1})$ додатної міри такі, що $(-1)^i \Delta^{(r)}(t) < 0$ для всіх $t \in S_i$. Таким чином функція $\Delta^{(r)}(t)$ має не менше ніж $d - 1$ істотних змін знаку на $(-a_1, 0)$. Але це неможливо, оскільки сплайн ϕ має не більше ніж $\frac{d}{2}$ вузлів і функція $\Delta^{(r)}(t)$ може змінювати знак в вузлах сплайна ϕ і не більше одного разу на кожному з інтервалів між вузлами сплайна ϕ (і, крім того, за умовою леми $\|\phi^{(r)}\| = \|x^{(r)}\|$). Ми отримали суперечність, а отже лему у випадку парного d доведено.

Нехай тепер d непарне. Тоді $2 \cdot \lceil \frac{d}{2} \rceil = d - 1$. Проводячи міркування аналогічно до наведених вище, ми отримаємо справедливість (6), причому рівність нерівності (6) можлива лише при $x^{(k_1)} \equiv \phi^{(k_1)}$. Якщо ж $\|\phi^{(r)}\| < \|x^{(r)}\|$, то знову проводячи міркування аналогічно до наведених вище, ми отримаємо справедливість нерівності (5), причому зі строгим знаком нерівності. **Лему доведено.**

Враховуючи теореми 6, 8 і зауваження 4 з теорем 2, 3 і 4 ми отримуємо наступні леми.

Лема 2 Нехай задано цілі числа $0 = k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$. Нехай X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. $M_{\mathbf{k}} \in \partial A_{\mathbf{k}}(X) \cap A_{\mathbf{k}}(X)$ тоді і тільки тоді, коли існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з не більше ніж $\frac{d-1}{2}$ вузлами такий, що

$$M_{\mathbf{k}}(\phi) = M_{\mathbf{k}}. \quad (7)$$

Лема 3 Нехай задано цілі числа $0 = k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$ і X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Нехай також $M_{\mathbf{k}} \in \text{int } A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $\frac{d}{2}$ вузлами такий, що виконується (7).

Лема 4 Нехай задано цілі числа $0 = k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$ і X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Нехай також $M_{\mathbf{k}} \in \text{int } A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді для всіх $a^* > 0$ існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $\frac{d+1}{2}$ вузлами, один з яких знаходиться в точці a^* , такий, що виконується (7).

Справедливі наступні леми.

Лема 5 Нехай задано цілі числа $0 < k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$ і X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Нехай також $M_{\mathbf{k}} \in \partial A_{\mathbf{k}}(X) \cap A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $s \leq \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$ вузлами, такий, що виконується (7).

Доведення. Нехай функція $x \in X$ така, що $M_{\mathbf{k}}(x) = M_{\mathbf{k}}$.

Нехай $d = 2n + 1$. Згідно з лемою 2 існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $s \leq n = \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$ і $C \geq 0$ такі, що $M_{\mathbf{K}}(\phi + C) = M_{\mathbf{K}}(x)$, де $\mathbf{K} = (0, k_1, \dots, k_d)$. Це означає, що $M_{\mathbf{k}}(\phi) = M_{\mathbf{k}}(x)$ і сплайн $\phi(t)$ є шуканим.

Нехай тепер $d = 2n$. Тоді згідно з лемою 2 існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $s \leq n$ вузлами такий, що $M_{\mathbf{K}}(\phi) = M_{\mathbf{K}}(x)$. Якщо $s = n$, то для всіх $C > 0$, згідно з лемою 2, $M_{\mathbf{K}}(\phi + C) \in \text{int } A_{\mathbf{K}}(X)$, що суперечить умові $M_{\mathbf{k}} \in \partial A_{\mathbf{k}}(X) \cap A_{\mathbf{k}}(X)$. Таким чином $s \leq n - 1 = \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$. Лему доведено.

Лема 6 Нехай задано цілі числа $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_{2d} \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_{2d})$ і X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Нехай також $M_{\mathbf{k}} \in \text{int } A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з d вузлами, такий, що виконується (7).

Доведення. У випадку, коли $k_1 = 0$, твердження леми одразу слідує з леми 3.

Нехай тепер $k_1 > 0$. Розширимо систему $\{t^{k_i}\}_{i=1}^{2d}$ до системи $\{t^{k_i}\}_{i=0}^{2d}$, де $k_0 = 0$. Нехай для деякої функції $x(t) \in X$ має місце $M_{\mathbf{k}}(x) = M_{\mathbf{k}} \in \text{int } A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді для всіх $\varepsilon > 0$

$$\left(\|x\| + \varepsilon, \|x^{(k_1)}\|, \dots, \|x^{(k_{2d})}\| \right) \in \text{int } A_{\mathbf{K}}(X),$$

де $\mathbf{K} = (0, k_1, k_2, \dots, k_{2d})$. Застосовуючи лему 3, отримаємо існування чисел $C \geq 0$ і X – ідеального сплайну $\phi(t)$ з d вузлами такого, що $M_{\mathbf{K}}(\phi + C) = M_{\mathbf{K}}(x + \varepsilon)$. Це означає, що виконується рівність (7). Теорему доведено.

Лема 7 Нехай задано цілі числа $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_{2d+1} \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_{2d+1})$ і X позначає один з класів $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Нехай також $M_{\mathbf{k}} \in \text{int } A_{\mathbf{k}}(X)$. Тоді для всіх $a^* > 0$ існує X – ідеальний сплайн $\phi(t)$ з $d + 1$ вузлом, один з яких знаходиться в точці a^* такий, що виконується (7).

Доведення цієї леми аналогічне до доведення леми 6, тільки замість леми 3 слід застосовувати лему 4.

Зауваження 5 Нехай X позначає один з класів $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. В умовах лема 6 (або лема 5) через $\phi(X, M_{\mathbf{k}}; t)$ будемо позначати X – ідеальний сплайн з d (відповідно з не більш ніж $\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$) вузлами, для якого виконується (7).

Зауваження 6 З лема 1 слідує, що сплайн $\phi(X, M_{\mathbf{k}}; t)$ (визначений у зауваженні 5) є єдиним.

Для доведення основної теореми нам знадобиться наступна проста лема.

Лема 8 Нехай задано числа $\alpha > \beta > 0$, $\varepsilon > 0$ і функція $\lambda(t): \mathbb{R}_+ \rightarrow \mathbb{R}_+$. Якщо для всіх достатньо великих $t > 0$ $\lambda(t) \cdot t^\beta > \varepsilon$, то $\lim_{t \rightarrow +\infty} \lambda(t) \cdot t^\alpha = +\infty$.

7 Розв’язок задачі Колмогорова на класах $AM(\mathbb{R}_-)$ та $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$

З теореми 1, лем 2 і 3 та зв’язку між класами $AM(\mathbb{R}_-)$ і $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$ (теорема 8) одразу отримуємо розв’язок задачі Колмогорова для класів $AM(\mathbb{R}_-)$ і $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$ у альтернативній формі.

Теорема 9 Нехай задано $d \in \mathbb{N}$ і цілі числа $0 = k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$. Нехай X позначає один з класів $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. Тоді

$$F_{\mathbf{k}}(X) = \left\{ C + \phi(X, \mathbf{a}, \lambda), \lambda = (\lambda_1, \dots, \lambda_m), \lambda_1, \dots, \lambda_m > 0, \right. \\ \left. \mathbf{a} = (a_1, \dots, a_m), a_1 > a_2 > \dots > a_m > 0, C \geq 0, m = \left\lceil \frac{d}{2} \right\rceil \right\}.$$

У випадку парного d параметр C може бути покладеним рівним нулю.

Для цілочисельного вектора $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$, $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d \leq r$ ми будемо використовувати наступне позначення: ${}^2\mathbf{k}^2 = (k_2, \dots, k_{d-1})$ (при цьому, як і раніше, $\mathbf{k}^2 = (k_2, \dots, k_d)$).

Теорема 10 Нехай $d \in \mathbb{N}$, $d \geq 3$ і $0 \leq k_1 < k_2 < \dots < k_d = r$ – невід’ємні цілі числа, $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$. Нехай X позначає один з класів $L_{\infty,\infty}^{r,\cup}(\mathbb{R}_-)$ або $AM(\mathbb{R}_-)$. У випадку, коли d непарне,

$$\{M_{\mathbf{k}} \in A_{\mathbf{k}}(X)\} \iff \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \text{int} A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ M_{k_1} \geq \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\} \vee \\ \vee \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2}(X) \cap A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ k_1 > 0 \\ M_{k_1} = \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\} \vee \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2}(X) \cap A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ k_1 = 0 \\ M_{k_1} \geq \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\},$$

а у випадку, коли d парне,

$$\{M_{\mathbf{k}} \in A_{\mathbf{k}}(X)\} \iff \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \text{int} A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ M_{k_1} > \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\} \vee \\ \vee \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2}(X) \cap A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ k_1 > 0 \\ M_{k_1} = \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\} \vee \left\{ \begin{array}{l} M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2}(X) \cap A_{\mathbf{k}^2}(X) \\ k_1 = 0 \\ M_{k_1} \geq \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\| \end{array} \right\}.$$

Крім того, $M_{\mathbf{k}} \in \text{int} A_{\mathbf{k}}(X)$ тоді і тільки тоді, коли $M_{\mathbf{k}^2} \in \text{int} A_{\mathbf{k}^2}(X)$ і $M_{k_1} > \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\|$ (при непарному d) або $M_{k_1} > \|\phi^{(k_1)}(X, M_{\mathbf{k}^2})\|$ (при парному d).

Доведення. Достатньо довести випадок, коли $X = L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$. Для скорочення записів будемо опускати позначення класу X .

Доведемо необхідність вказаних умов. Нехай

$$M_{\mathbf{k}} \in A_{\mathbf{k}}. \quad (8)$$

Оскільки множина $A_{\mathbf{k}^2}$ є опуклою, то $A_{\mathbf{k}^2} = \text{int} A_{\mathbf{k}^2} \cup (\partial A_{\mathbf{k}^2} \cap A_{\mathbf{k}^2})$. Це означає, що $M_{\mathbf{k}^2} \in \text{int} A_{\mathbf{k}^2}$ або $M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2} \cap A_{\mathbf{k}^2}$. Нехай

$$M_{\mathbf{k}^2} \in \text{int} A_{\mathbf{k}^2}. \quad (9)$$

Необхідність умови

$$M_{k_1} \geq \|\phi^{(k_1)}(M_{\mathbf{k}^2})\| \quad (10)$$

у випадку непарного d і умови

$$M_{k_1} > \|\phi^{(k_1)}(M_{2\mathbf{k}^2})\| \quad (11)$$

у випадку парного d випливає з леми 1 — у випадку парного d слід ще зауважити, що з (9) та леми 1 слідує, що виконується строга нерівність

$$\|\phi^{(r)}(M_{2\mathbf{k}^2})\| < M_{k_d}.$$

Нехай

$$M_{\mathbf{k}^2} \in \partial A_{\mathbf{k}^2}(X) \cap A_{\mathbf{k}^2}(X). \quad (12)$$

У випадку непарного $d = 2n + 1$ сплайн $\phi(M_{\mathbf{k}^2})$ має не більше ніж $n - 1$ вузол, у випадку парного $d = 2n$ сплайн $\phi(M_{2\mathbf{k}^2})$ — не більше ніж $n - 2$ вузла. Нехай функція $x \in L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ така, що $M_{\mathbf{k}^2}(x) = M_{\mathbf{k}^2}$ (у випадку непарного d) або $M_{2\mathbf{k}^2}(x) = M_{2\mathbf{k}^2}$ (у випадку парного d). Тоді в силу леми 1 $x^{(k_2)} \equiv \phi^{(k_2)}(M_{\mathbf{k}^2})$ у випадку непарного d та $x^{(k_2)} \equiv \phi^{(k_2)}(M_{2\mathbf{k}^2})$ у випадку парного d .

У випадку непарного d , коли $k_1 > 0$, це означає, що $x^{(k_1)} \equiv \phi^{(k_1)}(M_{\mathbf{k}^2})$ (а отже $\|x^{(k_1)}\| = \|\phi^{(k_1)}(M_{\mathbf{k}^2})\|$). Якщо ж $k_1 = 0$, то $x \equiv \phi(M_{\mathbf{k}^2}) + C$, $C \geq 0$ (а отже $\|x\| \geq \|\phi(M_{\mathbf{k}^2})\|$). Аналогічно у випадку парного d .

У випадку, коли d непарне, має місце (9) і у нерівності (10) має місце рівність, то

$$M_{\mathbf{k}} \in \partial A_{\mathbf{k}} \cap A_{\mathbf{k}}, \quad (13)$$

оскільки з леми 1 слідує, що для всіх $\varepsilon > 0$ $(M_{k_1} - \varepsilon, M_{k_2}, \dots, M_{k_d}) \notin A_{\mathbf{k}}$. Аналогічно у випадку, коли d парне, має місце (9) і в нерівності (11) має місце рівність, то справедливе включення (13).

Таким чином, необхідність наведених умов доведено.

Доведемо тепер достатність вказаних умов.

Достатність вказаних умов у випадку, коли виконується (12) та d непарне очевидна. У випадку парного d відмітимо, що з (12) та леми 1 слідує, що $\|\phi^{(r)}(M_{2\mathbf{k}^2})\| = M_{k_d}$.

Доведемо достатність у випадку виконання умови (9).

Розглянемо випадок непарного $d = 2n + 1$. Достатність очевидна у випадку $k_1 = 0$, тому далі будемо вважати, що $k_1 > 0$.

Можемо вважати, що в (10) має місце строга нерівність. З (9) слідує, що для всіх $\varepsilon > 0$ $(\|\phi(M_{\mathbf{k}^2})\| + \varepsilon, M_{k_2}, \dots, M_{k_d}) \in \text{int} A_{\mathbf{K}}$, де $\mathbf{K} = (0, k_2, k_3, \dots, k_d)$. Нехай a_n — самий правий вузол сплайна $\phi(M_{\mathbf{k}^2})$. В силу леми 7 для всіх $\varepsilon > 0$ існує $L_{\infty, \infty}^{r, \cup}(\mathbb{R}_-)$ — ідеальний сплайн $\psi = \psi(\varepsilon) = \phi(\mathbf{a}(\varepsilon), \lambda(\varepsilon))$, де вектори $\mathbf{a}(\varepsilon) = (a_1(\varepsilon), a_2(\varepsilon), \dots, a_{n+1}(\varepsilon))$ і $\lambda(\varepsilon) = (\lambda_1(\varepsilon), \dots, \lambda_{n+1}(\varepsilon))$ такі, що $a_1(\varepsilon) > a_2(\varepsilon) > \dots > a_{n+1}(\varepsilon) = \frac{a_n}{2}$ і $\lambda_1(\varepsilon), \dots, \lambda_{n+1}(\varepsilon) > 0$, такий, що для $i = 2, \dots, d$ $\|\psi^{(k_i)}(\varepsilon)\| = M_{k_i}$ і $\|\psi(\varepsilon)\| = \varepsilon + \|\phi(M_{\mathbf{k}^2})\|$. Для $i = 1, \dots, n + 1$ покладемо $a_i^* := \lim_{\varepsilon \rightarrow +\infty} a_i(\varepsilon)$ (при цьому границі можуть бути скінченними або нескінченними). Ясно, що $a_1^* = \infty$. Припустимо, що функція $\lambda_1(\varepsilon)a_1^{r-k_1}(\varepsilon)$ обмежена при $\varepsilon \rightarrow +\infty$. Тоді в силу леми 8 $\lambda_1(\varepsilon)a_1^{r-k_1}(\varepsilon) \rightarrow 0$ при $\varepsilon \rightarrow +\infty$ для всіх $i = 2, \dots, d$. Це означає, що $a_2^* = \infty$, оскільки в силу зауваження 6 і того факту, що

$a_{n+1}(\varepsilon) \equiv \frac{a_n}{2}$, всі границі a_i^* , $i = 2, \dots, n+1$, не можуть бути скінченними. Повторюючи аналогічні міркування ми отримуємо, що для деякого $i = 1, \dots, n$ функція $\lambda_i(\varepsilon)a_i^{r-k_1}(\varepsilon)$ є необмеженою при $\varepsilon \rightarrow \infty$. Це означає, що норму $\|\psi^{(k_1)}(\varepsilon)\|$ можна зробити скільки завгодно великою. В силу опуклості множини $A_{\mathbf{k}}$ це означає, що виконується (8).

Крім того, оскільки при виконанні (9) для довільного M_{k_1} , для якого виконується строга нерівність (10), маємо (8), то для таких M_{k_1} $M_{\mathbf{k}} \in \text{int} A_{\mathbf{k}}$.

Нехай тепер $d = 2n$. В силу леми 7 для всіх $a > 0$ існує сплайн $\psi(a)$ з n вузлами, один з яких розташований у точці a такий, що виконуються рівності $M_{\mathbf{k}^2}(\psi(a)) = M_{\mathbf{k}^2}$. При $a \rightarrow 0$ має місце поточкова збіжність $\psi(a) \rightarrow \phi(M_{2\mathbf{k}^2})$, а отже при достатньо малих a $\|\psi^{(k_1)}(a)\| < M_{k_1}$. Переходячи до границі при $a \rightarrow \infty$ і застосовуючи міркування аналогічні до випадку непарного d отримуємо справедливність (8).

Теорему доведено.

Зауваження 7 Теорема 10 є аналогом результатів §6 глави 2 в [5].

Література

- [1] Бабенко В. Ф. Задача Колмогорова на классе кратно монотонных функций. / В. Ф. Бабенко, Ю. В. Бабенко, О. В. Коваленко // Докл. НАН Украины. Мат. и Прир. - Техн. науки. — 2013. — № 11. — С. 7–12.
- [2] Бернштейн С. Н. Абсолютно монотонные функции / С. Н. Бернштейн // Собрание сочинений, т. 1. — Изд. АН СССР, 1928. — С. 379–425.
- [3] Крейн М. Г. Проблема моментов Маркова и экстремальные задачи / М. Г. Крейн, А. А. Нудельман. — М. : Физматлит, 1973. — 553 с.
- [4] Akhiezer N. I. The classical moment problem and some related questions in analysis / N. I. Akhiezer. — N. Y. : Hafner, 1965. — 253 p.
- [5] Karlin S. Tchebycheff systems with applications in analysis and statistics / S. Karlin, V. Studden. — Interscience, 1966. — 586 p.
- [6] Williamson R. E. Multiply monotone functions and their Laplace transforms / R. E. Williamson // Duke Mathematical Journal. — 1956. — Vol. 23, no. 2. — P. 189–207.